

Systém sociální ochrany rodin s dětmi v ČR v komparaci se systémy sociální ochrany rodin s dětmi ve vybraných evropských zemích¹

Dana Hobzová

Abstrakt

Článek přináší analýzu systémů sociální ochrany rodin s nezaopatřenými dětmi v devíti evropských zemích zařazených pro tento účel do skandinávského a kontinentálního modelu sociálního státu. Cílem je analyzovat podmínky nároku na hmotnou podporu rodin s dětmi v průběhu celého jejich životního cyklu – od období před narozením dítěte po emancipaci mladého dospělého. Autorka předkládá dvě hypotézy: česká úprava testovaného přídatku na dítě neodpovídá standardům platným ve sledovaných zemích a délka rodičovské dovolené přesahuje délku obvyklou ve sledovaných zemích. Obě hypotézy byly analýzou potvrzeny. Článek dále předkládá návrh alternativního modelu systému sociální ochrany rodin s dětmi inspirovaného švédským modelem – zahrnuje univerzální přídatek na dítě a garanci kratších pracovních úvazků.

Klíčová slova: rodinná politika, sociální politika, sociální ochrana, přídatek na dítě, rodičovský příspěvek, mateřský příspěvek

Abstract

The article provides an analysis of the system of the social security of families with dependent children in nine European countries which, for research purposes, were classified into the Scandinavian and Continental welfare state models. The aim was to analyse the conditions governing entitlement to the material support of families with children during the whole of their life-cycle - from the pre-natal period to young adulthood. The author presents two hypotheses: the Czech means-tested child allowance fails to meet the standards applied in the other assessed countries and the length of the parental leave period exceeds that of the other monitored countries. Both hypotheses were validated. The article also presents an alternative model of a social security system for families with children that was inspired by the Swedish model. The model incorporates a universal child allowance and the guarantee of the availability of shorter working hours.

Keywords: social policy, social security, parental allowance, child allowance, maternity grant, birth benefit, pregnancy and maternity compensation, maternity compensation benefit, social security benefits

Výzkumný cíl a použitá metodika

Cílem článku je představit analýzu sociální ochrany rodin s dětmi v devíti evropských zemích skandinávského a kontinentálního modelu sociálního státu.

Účelem analýzy je návrh možných změn stávajícího uspořádání českého systému sociální ochrany rodin s dětmi. Navržené změny mají naplnit tato kritéria: vyšší přehlednost vzhledem k veřejnosti, sociálně spravedlivější distribuci prostředků sociální ochrany, univerzální a flexibilní podporu rodin a garanci kratších pracovních úvazků pro rodiče.

Hypotézou článku jsou tato tvrzení: charakter přídatku na dítě se v České republice odchyloje od vlastností, které má tato dávka ve většině sledovaných zemí; rodičovská dovolená v ČR je jednou z nejdělsích v rámci sledovaných zemí.

K dosažení stanovených cílů byla využita kombinace výzkumných metod, především pak analýza, syntéza, komparace, indukce a dedukce.

Úvod – hlavní úskalí systému sociální ochrany rodin s nezaopatřenými dětmi v ČR

Problém stávajícího systému sociální ochrany rodin s dětmi v ČR spatřuje auto-

rka v neexistenci univerzální dávky poskytující koncepční a kontinuální hmotnou podporu rodinám s dětmi v celém jejich životním cyklu.

Za další závažný problém autorka pokládá obtížný návrat žen-matek do zaměstnání a nedostatečnost institutů podporujících rovnováhu mezi pracovním a rodinným životem.

Raná fáze životního cyklu rodiny s dětmi je v českém prostoru pokryta příspěvky kompenzujícími ztrátu příjmu způsobenou potřebou péče o dítě a zároveň umožňujícími rodičům využít pracovní volno potřebné pro péči o dítě. Toto období se jeví na první pohled pro rodiny velice příznivé. Stát umožňuje částečně flexibilní možnosti čerpání rodičovského příspěvku, umožňuje v této době rodičům umísťovat dítě v zařízeních denní péče a souběžně vykonávat výdělečnou činnost. Zároveň mezi třetím a čtvrtým rokem věku dítěte nastává období ročního „vakua“, v němž sice stále trvá možnost čerpání rodičovského příspěvku, avšak nárok na rodičovskou dovolenou již netrvá.

Ve čtyřech letech věku dítěte končí půpůrčí doba rodičovského příspěvku, a tak pro většinu českých rodin nadchází dlouhé obtížné období charakterizované absencí univerzální hmotné podpory rodin (slevy na dani, daňové bonusy ani přídatek na dítě za univerzální podporu považovat nelze).

Dalším problematickým nástrojem sociální ochrany rodin je testovaný přídatek na dítě. V současné podobě je fakticky koncipován coby chudinská dávka (nárok na ni vzniká jen velmi malému počtu pracujících rodičů). Nicméně je třeba zmínit legislativní změnu v úpravě přídatku na dítě z roku 2021 mající potenciál zvýšit okruh příjemců dávky – zda byla stávající koncepce „chudinské dávky“ touto změnou potlačena a zda množina příjemců vzrostla, není možno v době vzniku článku hodnotit z důvodu absence relevantních dat (jak dokládá tabulka 1). Odhlédneme-li od skutečnosti, že příjemce dávky tvoří značně omezený segment rodin, jeví se přídatek na dítě coby potenciálně odporující principu sociální solidarity – při posuzování nároku není zkoumán majetek rodiny, pouze její příjem. V praxi tak může docházet k paradoxním situacím, kdy na dávku vzniká nárok rodině, která disponuje značným hmotným jměním, avšak je zdánlivě bez příjmu, a naopak nevzniká nárok rodině, která významným hmotným majetkem nedisponuje, nicméně její příjmy jsou vyšší nežli příjmy zakládající nárok na dávku.

Problematická je rovněž dávka porodného, která je významově marginální, neboť je vyplácena jen úzkému segmentu rodin. Počet vyplácených dávek porodného (shodně s dávkami přídatku na dítě) soustavně klesá.

Dalším problémem rodinné politiky je nedostatek míst v zařízeních denní péče o děti a absence státních jeslí. Soukromé mateřské školy a jesle jsou pro mnoho rodičů finančně příliš nákladné. Tento problém výrazně ztěžuje mnohým rodičům návrat do zaměstnání.

Významným problémem je rovněž nízká míra kratších pracovních úvazků u žen (ČR zde za průměrem zemí OECD zůstává až pětinasobně), což značně ztěžuje nastolení rovnováhy mezi pracovním a rodinným životem (viz OECD, 2011, 2017 a 2018).

1 Evropské systémy sociální ochrany rodin s dětmi

1.1 Skandinávský model – Dánsko, Finsko, Norsko, Švédsko

Zde uplatněný skandinávský model vychází z typologie modelů státu blahobytu specifikovaného Gosta Esping-Andersenem (identifikuje tři typy tzv. welfare state: liberální, konzervativní /kontinentální, korporativistický/ a sociálně-demokratický /skandinávský/), ze kterého vycházejí některé pozdější typologie (Sapir, 2005) prezentující model severský, který zahrnuje kromě ryze skandinávských zemí rovněž Nizozemí.

Charakteristickým znakem skandinávského modelu je vysoká úroveň výdajů na sociální ochranu a univerzalizmus. Důraz je kladen na zajištění rovnosti příležitosti dosažení nejvyššího sociálního standardu u každého jednotlivce (na rozdíl od modelu českého, kde je pozornost věnována zajištění rovnosti v podmínkách poskytnutí minimálních standardů nutných pro přežití) (Esping-Andersen, 1990). Ideálním příkladem tohoto přístupu je univerzální ne-testovaný přídavek na dítě, který je charakteristický pro všechny země zahrnuté do skandinávského modelu.

Role trhu a rodiny je ve skandinávském modelu potlačena, což v kombinaci s garancí blahobytu jedince ze strany státu zakládá příležitost k rozvoji individuální nezávislosti. Heslem skandinávského modelu tak může být: rovnost práva na práci, rovnost práva příjmového zabezpečení a garance rozvoje individuality jedince (Es-

ping-Andersen, 1990). Principy skandinávského (nebo také severského) modelu nejsou však přijímány jednoznačně. Výrazná role státu, coby garanta sociálního zabezpečení, však dle některých autorů oslabuje závislost lidí na sobě samých, na jejich úsilí a na přirozených vazbách v rodině, obci apod. (Krebs, 2013). Objektivně však skandinávské země patří se svým modelem sociálního státu mezi nejvyspělejší země Evropy a Západu vůbec.

Charakteristika systému sociální ochrany rodin s dětmi

Systém sociální ochrany rodin s dětmi je ve sledovaných zemích založen na principu univerzality, což znamená, že benefity z tohoto systému plynoucí jsou oprávněni čerpat všechny rodiny, nejen ty nejvíce potřebné. Stát tak přispívá k vyšší rovnosti uvnitř společnosti a zároveň snižuje závislost rovin na zaměstnání a umožňuje rodinám, aby si vysoký životní standard udržely rovněž i po příchodu dítěte do rodiny (Anttonen, Sipilä, 1996). Důraz je rovněž kladen na rovnoměrnou distribuci rodičovských povinností a práv mezi oběma partnery, s vyšší participací otce na péči o dítě (Lister, 2009). Severské země rovněž vynikají vysokou mírou zapojení žen na trhu práce, v rámci zemí EOCOD vykazují dokonce nejvyšší zaměstnanost žen vůbec (OECD, 2011). Pro sledované země je rovněž charakteristický nástup dětí do institucionalizované péče v již raném věku (Fekeete, 2013). Přestože severské státy sdílí společný model sociálního státu, v jednotlivostech se úprava institutů sociální ochrany rodin různí – např. v Dánsku mohou otcovskou dovolenou a s ní související příspěvek čerpat rovněž nebiologické matky-partnerky; ve Finsku si nebiologický otec musí dítě osvojit předtím, nežli dovrší první rok života, jinak není k pobírání dávky v rodičovství oprávněn.

Mateřská dovolená/otcovská dovolená a mateřský příspěvek, rodičovská dovolená a rodičovský příspěvek

Délka podpůrných dob mateřských či otcovských dovolených se ve sledovaných zemích příliš neliší. V žádné zemi se nepo-

skytuje otcovská dovolená v délce kratší nežli 10 dní (v této délce je stanovena ve Švédsku). Co se liší, je způsob úpravy a právního zakončení mateřských/otcovských dovolených.

V období čerpání mateřské dovolené vzniká ženám ve všech sledovaných zemích nárok na čerpání relevantního peněžitého příspěvku. *Mateřský příspěvek* představuje základní dávku vyplácenou státem v případě odchodu matky na mateřskou dovolenou. Obecně platí, že mateřský příspěvek je vyplácen matce dítěte v období před porodem a po určitou dobu po porodu. Otcí vzniká nárok na čerpání *otcovského příspěvku* po narození dítěte. Výše mateřského příspěvku se liší dle individuální situace rodiče, ve všech zemích se stanovuje *s ohledem na příjmovou situaci rodiče před narozením dítěte* (Dánsko – max. výše příspěvku činí 4 405 DKK²/týden; Finsko – minimální výše příspěvku činí 28,94 EUR; Norsko – maximální výše příspěvku činí 581 298 NOK/období čerpání rodičovského příspěvku; Švédsko – maximální výše příspěvku činí 714 SEK⁴/den).

Zvláštním příspěvkem vypláceným matkám ve Finsku je tzv. *mateřský balíček*. Jde o nepeněžní benefit, který zahrnuje dětské oblečení, prostředky pro péči o dítě a nejrůznější mateřské potřeby. Složení balíčku je každým rokem inovováno, a to na základě zpětné vazby od příjemkyň balíčku. Každý balíček obsahuje přibližně 50 jednotlivostí. Balíček je benefitem poskytovaným finskou Správou sociálního zabezpečení (Kela). Matka volí, zda bude čerpat příspěvek ve formě mateřského balíčku, anebo ve formě peněžitého jednorázového příspěvku, zvolit si může dokonce i kombinaci obou variant.

V Norsku mohou ženy, jimž nárok na čerpání rodičovského příspěvku nevznikne, čerpat *jednorázový příspěvek při narození dítěte a adopci*. Výše tohoto příspěvku činí 87 720 NOK na jedno dítě.

Ve všech sledovaných zemích je poskytována rodičovská dovolená a rodičovský příspěvek. V jednotlivých zemích jsou tyto benefity poskytovány s rozdílnou flexibilitou, dobou čerpání a výší příspěvku.

Co se týče propracovanosti systému čerpání mateřské, otcovské/rodičovské dovolené a mateřského, otcovského/rodičovského

Tabulka 1 Průměrný měsíční počet vyplácených vybraných dávek státní sociální podpory (v tis.)

Dávka	Rok														
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Přídavek na dítě	1767	1677	893	635	531	486	464	460	444	423	391	343	270	239	225
Rodičovský příspěvek	308	340	359	364	339	326	308	294	280	277	275	279	282	284	315
Porodné	9	10	10	10	10	2	1	1	1	2	2	2	1	1	1

Zdroj: MPSV (2020)

příspěvku, ze všech sledovaných zemí si nejlépe stojí Švédsko. Švédsko zároveň nabízí *nejvíce flexibilní systém* poskytovaných benefitů. Z tohoto důvodu byl právě švédský model vybrán jako vzorový pro náčrt návrhu alternativního řešení českého systému.

S výjimkou Dánska jsou ve sledovaných zemích poskytovány příspěvky, které jsou ekvivalentem českého vyrovnávacího příspěvku v těhotenství a mateřství (Missoc, 2021).

Přídavek na dítě a další dávky

Nejvýznamnější dávkou systému sociální ochrany rodin s nezaopatřenými dětmi je přídavek na dítě. Tato dávka je poskytována od narození dítěte, obecně až po dosažení dospělosti a s ní spojené ekonomické emancipace dítěte (horní věkové hranice se v jednotlivých zemích liší, přídavek na dítě je však poskytován i po dosažení stanovené věkové hranice a vyplácí se až

do dokončení vzdělávacího procesu). Výdaje na přídavky na děti jsou ve všech sledovaných zemích hrazeny z daňového systému. *S výjimkou Dánska se v souvislosti s vyšší dávkou nesleduje příjem rodiny* (v Dánsku je přídavek na dítě, jinak též zvaný přídavek na dítě a mladistvého /borne-og ungegydelse/, vyplácen všem rezidentům, snižuje se však u rodin s vysokým příjmem; ke snížení dávky dochází při ročním příjmu překračujícím

Tabulka 2 Poskytované volno spojené s těhotenstvím, porodem, mateřstvím a rodičovstvím

	Dánsko	Finsko	Norsko	Švédsko
Těhotenství	MD: 4 týdny prenatalní MD	MD: 30–50 dní prenatalní MD	MD: 12 týdnů prenatalní MD (celkem 12 až 15 týdnů dle výběru varianty výplaty příspěvku)	MD: 7 týdnů prenatalní MD (povinné 2 týdny před porodem nebo po porodu)
Mateřství	MD: 14 týdnů po porodu	MD: zbývající dny z celkové sumy 105 pracovních dní (mínus dny čerpané před porodem)	MD: 6 týdnů po porodu (celkem 12 až 15 týdnů dle výběru varianty výplaty příspěvku)	MD: 7 týdnů po porodu
Otcovství	OD: 2 týdny po porodu do věku 14 týdnů dítěte	OD: 54 pracovních dní po porodu (18 dní je možno čerpat společně s matkou)	OD: 15 týdnů RD vyhrazeno pro otce. Z celkové sumy 49, resp. 59 týdnů je otec kromě 9 týdnů mateřské kvóty oprávněn čerpat zbývající část RD dle dohody s matkou)	OD (dovolená pro druhého rodiče): 10 dní; nutno vyčerpat do 60 dní ode dne příchodu dítěte do rodiny
Rodičovství	RD: 32 týdnů sdílené volno; dohromady jen 32 týdnů příspěvků	RD: 158 pracovních dní čerpaných buď matkou, anebo otcem	RD: 49 týdnů, resp. 59 týdnů	RD: 240 dní pro každého z rodičů
Poskytované volno celkem	Matka: 18 týdnů + 32 týdnů Otec: 2 týdny + 32 týdnů	Matka: 105 pracovních dní + 158 pracovních dní (pokud nečerpá otec) Otec: 54 pracovních dní + 158 pracovních dní (pokud nečerpá matka)	49, resp. 59 týdnů (se zohledněním mateřské kvóty v celkové délce 9 týdnů)	480 dní; pro matku obligatorně 2 týdny před porodem nebo po porodu); 384 dní je nutno vyčerpat do 4. narozenin dítěte a zbývajících 96 dní do 12. narozenin dítěte

Vysvětlení zkratk: MD – mateřská dovolená; OD – otcovská dovolená; RD – rodičovská dovolená.
Zdroj: Vlastní analýza na základě MISSOC Database

Tabulka 3 Poskytované příspěvky spojené s těhotenstvím, porodem, mateřstvím a rodičovstvím

	Dánsko	Finsko	Norsko	Švédsko
Těhotenství	MP: 4 týdny před očekávaným dnem porodu	MP: 105 pracovních dní	RP: 49, resp. 59 týdnů (15, resp. 19 týdnů rezervovaných pro každého z rodičů)	RP: 480 dní
Mateřství	MP: 14 týdnů po narození dítěte	MP: dtto	RP: dtto	RP: dtto
Otcovství	RP: 2 týdny po narození dítěte	OP: 54 pracovních dní	RP: dtto	RP: dtto
Rodičovství	RP: 32 týdnů sdílené rodičovské dovolené	RP: 158 pracovních dní buď matce, anebo otci	RP: dtto	RP: dtto

Vysvětlení zkratk: MP – mateřský příspěvek; OP – otcovský příspěvek; RP – rodičovský příspěvek.
Zdroj: Vlastní analýza na základě MISSOC Database

hranici 800 100 DKK /107 351 EUR/; snížení se nicméně rovná pouze 2 % ročního příjmu přesahujícímu hranici 800 100 DKK /107 351 EUR/. U manželských párů činí snížení 2 % z příjmu každého z manželů přesahujícího hranici 800 100 DKK /107 351 EUR/).

V Dánsku jako v jediné ze sledovaných zemí se výše přídavku na dítě liší v závislosti na věku dítěte (nejvyšší je přídavek na dítě v těch nejnižších věkových kategoriích, se vzrůstajícím věkem dítěte se přídavek snižuje – v ČR je tomu naopak).

Rodinné dávky až na výjimky (Finsko – příspěvek na péči o dítě, částečný příspěvek na péči o dítě a flexibilní příspěvek na péči o dítě; Norsko – přechodná dávka) nepodléhají zdanění (Missoc, 2021).

V posuzovaném modelu jsou rodinám s dětmi k dispozici zařízení denní péče o děti (jesle nebo mateřské školy) dotované příslušnými municipalitami. Rodiny na úhradě nákladů participují. Místa pro děti

v těchto zařízeních jsou zaručena, a to již od raného věku (v Norsku např. od jednoho roku věku), rodičům je tímto umožněn brzký návrat do zaměstnání.⁵

Závěrem lze konstatovat, že rodiny s dětmi jsou ve sledovaných zemích podporovány v celém svém životním cyklu (do emancipace mladého dospělého), a to bez ohledu na ekonomickou aktivitu rodičů a na příjem rodiny (u některých dávek je přihlíženo k příjmu rodiny vzhledem k výši pobíraného benefitu).

1.2 Kontinentální model – Belgie, Francie, Německo, Nizozemí, Rakousko

Rovněž kontinentální model vychází z typologie Esping-Andersena a pozdějších typologií (Sapir, 2005), které však do modelu kontinentálního namísto Nizozemí zahrnují Lucembursko.⁶

Charakteristickými znaky kontinentálního modelu jsou vysoké příspěvky na soci-

ální pojištění a vysoká míra rovnosti (Sapir, 2005), dále pak výrazné benefity v nezaměstnanosti, velkorysý důchodový systém a středně vysoká míra zdanění s vysokou úrovní transferů (Lisbon Revised, 2004). Kontinentální model bývá považován za nejkompaktnější a také nejrozšířenější evropský model státu blahobytu (Cousins, 2005).

Charakteristika systému sociální ochrany rodin s dětmi

Základním principem sociální podpory rodin s dětmi je v daném modelu universalismus. Obecně řečeno jsou benefity poskytovány v souvislosti s mateřstvím a raným rodičovstvím k dispozici všem rezidentům za splnění předpokladu jejich ekonomické aktivity a účasti v systému povinného sociálního pojištění. Tento princip se uplatňuje ve všech sledovaných zemích, a to s dílčími rozdíly. Stejně tak se

Tabulka 4 Přídavek na dítě a další poskytované dávky

	Dánsko	Finsko	Norsko	Švédsko
Přídavek na dítě	Od 0 do 18 let	Od 0 do 17 let	Od 0 do 18 let	Od 0 do 16 let
Další dávky	Příspěvek na dítě; příspěvek na dítě pro vícčata; příspěvek na dítě pro penzisty; přídavek na dítě pro studenty	Příspěvky na domácnost (pro rodiny s nízkými příjmy)	Příspěvek na malé dítě; příspěvek pro rodiny s malými dětmi (od 13 do 23 měsíců věku)	Rozšířený přídavek na dítě (do 20 let nebo do dokončení studia); studentský příspěvek; příspěvek pro velké rodiny (do 16 nebo 20 let)
Testováno?	Ne	Ne	Ne	Ne
Zohledněn počet dětí v rodině?	Ne	Ano	Ne	Ano

Zdroj: Vlastní analýza na základě MISSOC Database

Tabulka 5 Slevy na dani a daňové bonusy pro rodiny s dětmi

	Dánsko	Finsko	Norsko	Švédsko
Sleva na dani	Ne	Ne	Ano	Ano
Daňové bonusy	Ne	Ne	Ne	Ne

Zdroj: Vlastní analýza na základě MISSOC Database

Tabulka 6 Podporovaná zařízení denní péče o děti

	Dánsko	Finsko	Norsko	Švédsko
Podporovaná zařízení denní péče	Ano	Ano	Ano	Ano (rodiny s příjmy nad 49 280 SEK /4 703 EUR/ hradí maximální možný poplatek)

Zdroj: Vlastní analýza na základě MISSOC Database

aplikují i rozdíly ve formě financování příspěvků. V daném modelu je výraznou měrou využíváno financování z příspěvků na sociální pojištění a významná je rovněž aplikace příspěvku zaměstnavatele. Ten se uplatňuje například u otcovského příspěvku v Belgii, kde první tři dny podpory jsou hrazeny zaměstnavatelem, dále ve Francii, kde zaměstnavatel může vyplatit rozdíl nebo jeho část mezi mzdou a částkou vyplaceného denního mateřského/otcovského příspěvku v souladu s podmínkami stanovenými v kolektivní smlouvě. V Německu rozdíl mezi 13 EUR a denní průměrnou čistou mzdou pojištěné ženy sniženu o zákonné příspěvky hradí zaměstnavatel podle ustanovení zákona o ochraně mateřství a v Nizozemí je vyplácena mzda ve výši 100 % během čerpání pěti dní otcovské dovolené (Missoc, 2021).

Mateřská dovolená/otcovská dovolená a mateřský příspěvek, rodičovská dovolená a rodičovský příspěvek

Ve všech sledovaných zemích jsou poskytovány peněžní příspěvky před narozením dítěte a dále pak v období mateřství a raného rodičovství. V souvislosti s těhotenstvím, mateřstvím a raným rodičovstvím je poskytováno pracovní volno, které v kombinaci s peněžními příspěvky umožňuje těhotným ženám/matkám a otcům těch nejmenších dětí pečovat o dítě, aniž by byl ohrožen rodinný příjem plynoucí jinak z pracovní činnosti.

Sledované země se v délce poskytováných mateřských či otcovských dovolených příliš neliší. V období čerpání mateřské dovolené vzniká ženám nárok na čerpání *mateřského příspěvku*, který je základem dávkou vyplácenou v případě odchodu ženy na mateřskou dovolenou. Ve sledovaných zemích obecně platí, že mateřský příspěvek je vyplácen matce dítěte v období před porodem a rovněž i po určité dobu po porodu dítěte. Otcí v určité době po narození dítěte (obecně do čtyř měsíců od narození dítěte) vzniká nárok na čerpání *otcovské dovolené* (nebo části rodičovské dovolené) a relevantního *otcovského příspěvku* (nebo rodičovského příspěvku). Výše mateřského příspěvku (rovněž i otcovského příspěvku, je-li vyplácen) se liší dle individuální příjmové situace rodiče. *V žádné ze sledovaných zemí není příspěvek poskytován v paušální výši, ve všech zemích se stanovuje s ohledem na příjmovou situaci rodiče před narozením dítěte* (Belgie – procentuální hranice stanovené dle hrubého denního příjmu zaměstnankyně či zaměstnance; Francie – max. výše příspěvku činí 89,03 EUR/den, minimálně 9,63 EUR/den; Německo – procentuální hranice stanovené dle příjmu zaměstnankyně; Rakousko – procentuální hranice stanovené dle příjmu zaměstnankyně; Nizozemí – 100 % příjmu, maximální

výše příspěvku činí 222,78 EUR/den; u OSVČ činí maximální hranice 1 653,60 EUR/měsíc) (Missoc, 2021).

Co se otcovské dovolené týče, v *Německu není definována coby samostatný nárok*, ale otcové mohou v době po narození dítěte čerpat rodičovskou dovolenou s rodičovským příspěvkem. Stejně tak *není definována otcovská dovolená v Rakousku*, i zde jde o rodičovskou dovolenou. Co se délky podpůrčí doby otcovské dovolené týče, Belgie poskytuje 10 dní, Francie 11 dní, Rakousko 28731 dní. Situace se pak výrazně liší v Nizozemí, kde činí otcovská dovolená 6 týdnů (jde o *naprosto unikátní délku otcovské dovolené nevyskytující se v žádné jiné sledované zemi*) (Missoc, 2021).

Ve všech zemích je poskytován *rodičovský příspěvek a rodičovská dovolená, s výjimkou Nizozemí*, kde není poskytován rodičovský příspěvek, ale příspěvek na péči o dítě, který rodičovský příspěvek částečně supluje. Jedná se o univerzální systém výplaty financovaný daňovým systémem. Výše příspěvku závisí na několika faktorech: skladbě domácnosti, druhu péče o dítě, výši výdajů na péči, příjmu rodičů. Maximální výše příspěvku činí 8,17 EUR/hod. denní péče; 7,02 EUR/hod. mimoškolní péče a 6,27 EUR/hod. péče zajišťované pečovatelem). V jednotlivých zemích jsou rodičovské příspěvky poskytovány s různou mírou flexibility, doby čerpání a výši příspěvku. Rovněž se liší zdroj financování – v Belgii jde především o *příspěvky hrazené zaměstnanci, a to z veřejné i soukromé sféry*; ve Francii jde o *příspěvky zaměstnavatelů, OSVČ a částečně příspěvky sociálního pojištění*; v Německu jde o *daňový systém* a v Rakousku financuje rodičovské příspěvky *Rodičovská kompenzační fond (Familienlastenausgleichsfonds)* (Missoc, 2021).

Co se délky podpůrčí doby u rodičovské dovolené týče, ta se v jednotlivých zemích rovněž dosti liší. *Nejdéší rodičovská dovolená je poskytována v Rakousku*, kde je rodič oprávněn k čerpání až do dvou let věku dítěte. V Belgii je doba čerpání rodičovské dovolené ovlivněna pracovním úvazkem: zaměstnanci s plným úvazkem čerpají max. osm měsíců v případě, kdy je práce zredukována na polovinu stanovené doby; max. 20 měsíců, pokud je práce zredukována o 1/5 stanovených hodin; max. 40 měsíců, pokud je práce zredukována o 1/10 stanovených hodin. V Německu mají oba rodiče nárok na *celkem 12 rodičovských měsíčních příspěvků* (každý rodič má nárok min. na dva až 12 měsíců příspěvků). V případě Německa se rozlišuje *základní rodičovský příspěvek a rodičovský příspěvek plus* – na základní rodičovský příspěvek (Basiselterngeld) vzniká nárok prvních 14 měsíců po narození dítěte. Na rodičovský příspěvek plus vzniká nárok během prvních 32 měsíců po naro-

zení dítěte. *Nejkratší doba rodičovské dovolené je stanovena ve Francii*, kde je to jeden rok a *vůbec nejkratší je v Nizozemí*, kde jde o 26násobek počtu stanovené týdenní pracovní doby (navíc bez nároku na rodičovský příspěvek).

Co se flexibility čerpání týče, ve všech zemích představuje *rodičovská dovolená individuální právo*, nárok na její čerpání nelze převést na druhého rodiče. Přesto se však jistá flexibilita v čerpání uplatňuje. V Belgii se nabízí *několik variant čerpání rodičovské dovolené*: varianty je možno kombinovat a rodiče mohou rodičovskou dovolenou čerpat současně. Ve Francii může být čerpání rodičovské dovolené *nahrazeno zkrácením stanovené týdenní pracovní doby* (nejméně 16 odpracovaných hodin týdně), přičemž doba čerpání dovolené nebo přechod na částeční pracovní úvazek nemusí nutně korespondovat s dobou pobírání rodičovského příspěvku. Čerpání rodičovského příspěvku může být rozděleno mezi oba rodiče. V Německu je flexibilita čerpání rodičovské dovolené značná: *rodičovskou dovolenou lze čerpat částečně i přerušovaně*: rodiče mohou pracovat až 30 hodin týdně (dohromady až 60 hodin týdně) a každý rodič může rozdělit rodičovskou dovolenou na tři časová období. V Rakousku lze *rodičovskou dovolenou sdílet dvakrát mezi rodiči* s minimální délkou trvání dvou měsíců. Rodiče nemohou čerpat dovolenou současně s jednou výjimkou: při první výměně mohou rodiče čerpat jeden měsíc dovolené současně. V tomto případě je nárok zkrácen na jeden měsíc. Během současného čerpání rodičovské dovolené může být čerpán rodičovský příspěvek (Kinderbetreuungsgeld). Současné čerpání rodičovského příspěvku zkrátí celkovou dobu čerpání příspěvku. V Nizozemí lze rodičovskou dovolenou čerpat *částečně nebo v plné výměře, vcelku nebo přerušovaně*.

Přídavek na dítě a další dávky

Nejvýznamnější dávkou systému sociální ochrany rodin je v době rodičovství, shodně jako u skandinávského modelu, *přídavek na dítě*. Tato dávka je ve sledovaných zemích poskytována *od narození dítěte až po dosažení jeho dospělosti* a s ní spojené ekonomické emancipace. Charakter výplaty přídavku na dítě je *v souladu s principem univerzálnosti* – s výjimkou Francie, kde na přídavek na dítě vzniká nárok *pouze v případě, že v rodině je více než jedno nezaopatřené dítě*. Stejně tak je Francie výjimkou, co se týče testování dávkou z hlediska příjmů rodiny – *pokud příjem rodiny překročí stanovenou částku, přídavek není vyplácen*. V Belgii jsou v jednotlivých regionech rozdíly v přístupu k výši vyplácení přídavku – *ne ve všech oblastech se řídí heslem „Dítě je dítě“*, jako je tomu v německy hovořícím regionu, kde je

stejný příspěvek ve výši 157 EUR/měsíc zasílán každému dítěti (dle počtu dětí a sociální situace rodiny jsou vypláceny doplatky /Bénéficiaire de l'Intervention Majorée or BIM/) (Missoc, 2021).

S výjimkou Belgie je *zohledněn počet dětí v rodině*. V Nizozemí, Rakousku a ve Francii se *výše přídatku na dítě liší v závislosti na věku dítěte* (Missoc, 2021).

Závěrem této části lze konstatovat, že ve sledovaných zemích je zajištěna sociální ochrana rodin s dětmi *v celém životním cyklu rodin, od narození dítěte po jeho dospělost* (za výjimku může být považována Francie, kde je přídatek na dítě testován z hlediska příjmu, a rodiny s příjmy převyšujícími stanovenou hranici přídatku na dítě nepobírají). Ve všech zemích je zavedena *speciální ochrana nejohroženějších skupin obyvatelstva* (samoživitelé, děti s hendikepem). Na rozdíl od zemí skandinávského modelu *nejdou sledovaných zemích, s výjimkou Německa, poskytované příspěvky, které jsou ekvivalentem českého vyrovnávacího příspěvku v těhotenství a mateřství* (Missoc, 2021).

2 Alternativní model sociální ochrany rodin s dětmi pro Česko – inspirováno švédským modelem

Navrhované změny a diskuse

Navržený model systému sociální podpory rodin se opírá o vzor modelu skandinávského, konkrétně modelu švédského (viz Försäkringskassan, 2021a a 2021b). Výběr tohoto modelu může být překvapivý,

neboť by v českém prostředí představoval přímý přechod od modelu svým charakterem spíše neoliberálního k modelu ryze univerzalistickému. Vzhledem k rozdílnému mentálnímu nastavení české a skandinávské společnosti a rovněž tak s tím souvisejícímu nastavení fiskální politiky nelze předpokládat, že by švédský model byl převzat beze zbytku. Nižší navrhovaný model má však potenciál vnést do českého prostředí prvek vyskytující se v obou výše popsaných modelech: univerzální přídatek na dítě. Navrhovaný model navíc přináší garanci kratších pracovních úvazků, umožňujících kýžené sladění profesního a rodinného života. Autorka si je vědoma, že změna systému vyžaduje odbornou diskusi na té nejširší platformě, přesahující ze sféry sociální politiky do oblasti daňové politiky, školství, psychologie atd. Alternativní model má tak za cíl především inspirovat.

Navržený model kalkuluje s možností eliminace nepřímé podpory ve formě daňových úlev (přičemž je možno tyto úlevy zachovat dle vzoru modelu kontinentálního), které jsou pro mnoho českých rodin jedinou finanční podporou v době od čtyř let věku dítěte. Tato nepřímá podpora by mohla být nahrazena univerzálním přídatkem na dítě – v souladu s tvrzením ekonomy Jaroslava Vostatka (2021), že české testované dávky nemají „žádný reálný význam a jsou pouze komplikací systému sociální pomoci“ a že by je bylo vhodné společně s daňovými zvýhodněními na dítě nahradit univerzálními přídatky na dítě. Autorkou navrhované změny počítají dále se změnou či zrušením porodného, které

se časem stalo dávkou marginálního významu (jak dokládá tabulka 1). V rámci změn by rovněž mohla být odstraněna sleva na dani pro nepracující manželku/manžela, která je potenciální brzdou návratu žen do zaměstnání.

Potenciální změny se dále dotýkají celkové koncepce mateřské dovolené, rodičovské dovolené a peněžité pomoci v mateřství a rodičovského příspěvku. Změna by se měla rovněž dotknout délky rodičovské dovolené, která je v kombinaci se stávající úpravou rodičovského příspěvku (částka 300 000 Kč vyplácena nejpozději do čtyř let věku dítěte) nejdelší z výše sledovaných zemí. Změna v charakteru rodičovského příspěvku ve formě garance nároku na kratší pracovní dobu by značně usnadnila návrat žen do zaměstnání. Česká republika by tak učinila významný krok k naplnění cílů tzv. Work-life Balance směrnice EU č. 2019/1158. Výše uvedené je v souladu se stanoviskem socioložky Věry Kuchařové (2021:24), že nastavení rodičovské dovolené a rodičovského příspěvku jsou kritizovány coby příčina dlouhého setrvávání matek na rodičovské dovolené s důsledky pro jejich zaměstnatelnost.

Změna č. 1 – Zavedení jednotné dávky rodičovského příspěvku ve spojení s rodičovskou dovolenou Jednotný rodičovský příspěvek

Jedná se o zavedení jednotného rodičovského příspěvku zahrnujícího současně peněžitou pomoc v mateřství a rodičovský příspěvek. Zároveň je do rodičovského příspěvku zahrnuta dávka pokrývající vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství.

Tabulka 7 Poskytované volno spojené s těhotenstvím, porodem, mateřstvím a rodičovstvím

	Belgie	Francie	Německo	Rakousko	Nizozemí
Těhotenství	MD: 6 týdnů prenatalní MD	MD: 6 týdnů prenatalní MD	MD: 6 týdnů prenatalní MD	MD: 8 týdnů prenatalní MD	MD: 6 nebo 4 týdny prenatalní MD
Mateřství	MD: 9 týdnů po porodu	MD: 10 týdnů po porodu	MD: 8 týdnů po porodu	MD: 8 týdnů po porodu	MD: 10 nebo 12 týdnů po porodu
Otcovství	OD: 10 dnů	OD: 11 dnů	Viz RD	RD pro otce: 28, 29, 30 nebo 31 dní	OD: 6 týdnů
Rodičovství	RD: do 12 let věku dítěte; max. 4 měsíce	RD: do 1 roku věku dítěte (individuálně může být RD prodloužena)	RD: každé dítě – 36 měsíců RD	RD: do 2 let věku dítěte	RD: 26násobek stanovené týdenní pracovní doby (minus dny neplacené OD)
Poskytované volno celkem	Matka: 15 týdnů + 4 měsíce Otec: 10 dnů + 4 měsíce	Matka: 16 týdnů + do 1 roku věku dítěte Otec: 11 dnů + do 1 roku věku dítěte	Matka: 14 týdnů + 36 měsíců Otec: 36 měsíců	Matka: 16 týdnů + do 2 let věku dítěte Otec: do 2 let věku dítěte	Matka: 16 týdnů + 26násobek stanovené týdenní pracovní doby Otec: 6 týdnů + 26násobek stanovené týdenní pracovní doby

Vysvětlení zkratk: MD – mateřská dovolená; OD – otcovská dovolená; RD – rodičovská dovolená.

Zdroj: Vlastní analýza na základě MISSOC Database

V rámci jednotného rodičovského příspěvku je řešena rovněž dávka ošetřovného v případě péče o dítě do 12 let věku. Výše příspěvku se odvíjí od výše kvalifikovaného příjmu před narozením dítěte a varianty čerpání rodičovského příspěvku. Příspě-

vek je možno čerpat v různé míře dle míry výdělečné činnosti během čerpání příspěvku, tj. v plné míře – rodič výdělečnou činnost nevykonává vůbec, anebo v poměrné míře – rodič vykonává výdělečnou činnost jen částečně.

Výše rodičovského příspěvku se liší v závislosti na ekonomické aktivitě rodiče: ekonomicky aktivní rodiče (zároveň splňující podmínku stanoveného příjmu po určité době) čerpají rodičovský příspěvek na základě kvalifikovaného příjmu (např. 100 %

Tabulka 8 Přídavek na dítě a některé další dávky

	Belgie	Francie	Německo	Rakousko	Nizozemí
Přídavek na dítě	Od 0 do 18 let (v případě studia do 25 let): bilingvní bruselský region, vlámská komunita, frankofonní valonský region a německy hovořící komunita: 21 let; frankofonní valonský region: 21 let	Od 0 do 20 let (minimálně dvě děti v rodině)	Od 0 do 18 let (v případě studia do 21 nebo 25 let)	Od 0 do 18 let (v případě studia do 24 nebo 25 let)	Od 0 do 18 let
Testováno?	Ne	Nutná ekonomická aktivita; ano	Ne	Ne	Ne (od 1. 1. 2021)
Další netestované dávky	Ne	Porodné; základní příspěvek do 3 let věku	Ne	Pastelkovné (6 až 15 let)	Ne
Další testované dávky	Ne	Příspěvek při svobodné volbě péče o dítě a příspěvek na péči o malé dítě; příspěvek na školní docházku od 6 do 18 let; rodinný příspěvek	Doplatek na výživné na dítě pro mladé dospělé do 25 let	Podpora pro velké rodiny; doplatek k paušálnímu rodičovskému příspěvku	Příspěvek na péči o dítě k pokrytí části nákladů na péči o dítě

Zdroj: Vlastní analýza na základě MISSOC Database

Tabulka 9 Slevy na dani a daňové bonusy pro rodiny s dětmi

	Belgie	Francie	Německo	Rakousko	Nizozemí
Sleva na dani	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano
Daňové bonusy	Ne	Ano	Ne	Ano	Ano

Zdroj: Vlastní analýza na základě MISSOC Database

Tabulka 10 Podporovaná zařízení denní péče o děti

	Belgie	Francie	Německo	Rakousko	Nizozemí
Podporovaná zařízení péče o děti	V Belgii existují podporované jesle, ale ne jesle zdarma. Všechny děti mají nárok na podporované jesle. Priorita je však kladena na umístění dětí, jejichž oba rodiče pracují nebo studují. Výše podpory závisí na výši příjmu rodiče.	Většina zařízení péče o děti čerpá podporu z Fondu dětského příspěvku. Výše spoluúčasti rodiče je stanovena na základě počtu dětí v rodině a příjmu rodiny.	Bezplatná nebo dotovaná zařízení péče o děti: situace se liší podle spolkového státu nebo obce.	Ne	Žádná bezplatná nebo dotovaná zařízení péče o děti na národní úrovni; na úrovni jednotlivých municipalit existují podpůrná opatření pro rodiny s nízkými příjmy.

Zdroj: Vlastní analýza na základě MISSOC Database

kvalifikovaného příjmu nebo v nižší procentuální výměře násobeno koeficientem). Ekonomicky neaktivní rodiče pobírají příspěvek v paušální výši. Dle výše stanovených podmínek je zachován princip univerzality (být částečně omezený) rodičovského příspěvku a zároveň je uplatněn princip zásluhovosti.

Změna uspořádání příspěvků v rané životní fázi rodiny by byla promítnuta do změn legislativních – přijetí nového zákona upravujícího rodičovský příspěvek a věci s ním související. Tímto by došlo ke zjednodušení zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře a zákona č. 187/2006 Sb., zákona o nemocenském pojištění. Veřejnost by tak měla k dispozici přehlednou legislativní úpravu, ve které by bylo možno se snadno orientovat.

Podpůrní doba rodičovského příspěvku by měla odpovídat moderním standardům rodinné politiky, ve shodě s doporučením OECD zkrátit pobírání peněžité pomoci v mateřství a rodičovského příspěvku na dobu jednoho roku (Vostatek, 2021).

Zde se lze inspirovat rovněž švédským modelem, kde se výše příspěvku odvíjí od výše kvalifikovaného příjmu rodiče před narozením dítěte a způsobu čerpání rodičovského příspěvku (např. 90 dní čerpání v režimu stanovení výše dle kvalifikovaného příjmu a 390 dní v režimu paušálním).

Co se týče mateřského příspěvku, tedy období stávajícího vyrovnávacího příspěvku v těhotenství a mateřství, výše této dávky by se odvíjela rovněž od kvalifikovaného příjmu, stejně tak jako v případě čerpání přechodného rodičovského příspěvku, období stávajícího ošetřovného.

Jednotná rodičovská dovolená

Jednotná rodičovská dovolená zahrnuje rovněž současnou mateřskou dovolenou a pracovní volno poskytované v souvislosti s dávkou otcovské.

Mateřská dovolená určená pro zaměstnané matky: lze čerpat ve shodě se současnou mateřskou dovolenou v prenatalním a postnatalním období. Toto pracovní volno je podpořeno rodičovským příspěvkem, jehož výše je zjištěna na základě kvalifikovaného příjmu. Délku mateřské dovolené by bylo možno snížit na 14 týdnů (v souladu s požadavky rámcové směrnice 89/391 EHS, o provádění opatření ke zlepšení bezpečnosti a ochrany zdraví zaměstnanců při práci).

Do rámce tohoto typu rodičovské dovolené je zařazeno pracovní volno v kombinaci s obdobím stávajícího vyrovnávacího příspěvku v těhotenství a mateřství.

Plná rodičovská dovolená: tento typ rodičovské dovolené umožňuje čerpání pracovního volna kupříkladu do 18 měsíců věku dítěte, přičemž by bylo možno toto období prodloužit v případě čerpání rodičovského příspěvku v plné výši a v případě

prerušeni čerpání na dobu například do 8 let věku dítěte (uvedená období by měla být předmětem širší společenské diskuse, neboť navržené změny by se nutně promítly do koncepce poskytování péče o dítě v zařízeních denní péče).

Částečná rodičovská dovolená s rodičovským příspěvkem: rodičovská dovolená spojená s rodičovským příspěvkem s garantovaným zkrácením pracovní doby o 75 %, 50 %, 25 % a 12,5 % v návaznosti na míře čerpaného rodičovského příspěvku vypláceného ve výši 1/8, 1/4, 1/2 či 3/4.

Částečná rodičovská dovolená bez rodičovského příspěvku: rodičovská dovolená čerpaná bez rodičovského příspěvku s *garantovaným zkrácením pracovní doby* až na 1/4, a to až do kupříkladu 8 let věku dítěte.

Pro obě výše zmíněné varianty platí, že zredukovanou pracovní dobu lze flexibilně rozložit mezi jednotlivé dny v týdnu.

Rodičovská dovolená s přechodným rodičovským příspěvkem: toto pracovní volno nahrazuje stávající pracovní volno poskytované v souvislosti s nutností ošetřovat nemocné dítě. Ve spojitosti s tímto typem rodičovské dovolené je poskytován přechodný rodičovský příspěvek (kopírující stávající ošetřovné), který je vyplácen v režimu nemocenských dávek a jehož výše se odvíjí od výše kvalifikovaného příjmu.

V rámci tohoto typu rodičovské dovolené je rovněž poskytována tzv. otcovská dovolená, kterou je možno čerpat flexibilně v plné či zkrácené míře, tedy v 1/8, 1/4, 1/2 či 3/4 míře, čímž dochází k prodloužení celkové doby čerpání.

Změna uspořádání institutů pracovního volna by byla promítnuta do změn legislativních – buď změna v zákoně č. 262/2006 Sb., zákoník práce, nebo zahrnutí institutu rodičovské dovolené do nově přijatého zákona upravujícího rodičovský příspěvek a věci s ním související. Tato změna přináší laické veřejnosti benefit ve formě zjednodušení legislativní úpravy.

Změna č. 2

Univerzální přírůstek na dítě

Jedná se o zavedení univerzálního přírůstku na dítě, tedy určeného všem rodinám bez rozdílu. Zákonná úprava přírůstku na dítě by byla přesunuta do nově přijatého zákona o rodičovském příspěvku, čímž by došlo ke zjednodušení zákona č. zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře. Přírůstek na dítě by navíc mohl zohledňovat počet dětí v rodině, případně by mohl být zaveden příspěvek pro velké rodiny. Dávka je poskytována od narození po dobu ukončení studia se stanovenými věkovými hranicemi (např. 26 let v případě pokračujícího studia a 19 let v případě ukončeného studia). Nárok na dávku vzniká

automaticky, není třeba o dávku žádat a posuzovat kritéria vzniku nároku.

Další navrhované dílčí změny

Mezi další potenciální změny patří zrušení dávky porodného, které má v současnosti marginální význam. Porodné by mohlo být také nahrazeno obdobím finského mateřského balíčku, který je hmotnou formou pomoci rodinám s narozeným dítětem.

Co se týče daňových slev a bonusů, je třeba jejich ponechání či zrušení zvážit. Právě úprava daňových slev a bonusů má potenciál přiblížit český model blíže modelu skandinávskému či modelu kontinentálnímu (u modelu skandinávského se tyto benefity nevyskytují, naopak u kontinentálního modelu zůstávají zachovány).

Závěr

Navrhované změny mají potenciál zkvalitnit život rodinám s dětmi – garancí kratších úvazků (posílením práva na kratší pracovní úvazek, jež je zakotveno v evropské legislativě a jež je v českém prostředí „bezzubé“) a sociálně spravedlivou hmotnou podporou po celý životní cyklus rodin s dětmi.

Závěrem lze konstatovat, že na základě zpracované analýzy byla potvrzena hypotéza, že charakter českého přídavku na dítě se odchyľuje od charakteru dávky ve sledovaných zemích (z devíti posuzovaných zemí je pouze v jedné /Francie/ přídavek na dítě plně testovanou dávkou z hlediska příjmu) a že délka české rodičovské dovolené výrazně převyšuje délku obvyklou ve sledovaných zemích.

- 1 Článek vychází z disertační práce autorky Rodinná politika s ohledem na sociální ochranu rodin s nezaopatřenými dětmi, zpracované v rámci doktorského studia na Katedře pracovního práva a práva sociálního zabezpečení Právnické fakulty UK Praha. Veškeré analýzy a modely zmiňované v článku jsou obsaženy v disertační práci a budou k nahlédnutí po uveřejnění této práce.
- 2 Devizový kurz dánské koruny (DKK) ke dni 11. 2. 2022 činí 2,280 Kč, <http://www.cnb.cz/cs/financni-trhy/devizovy-trh/kurzy-devizoveho-trhu/kurzy-devizoveho-trhu/>.
- 3 Devizový kurz norské koruny (NOK) ke dni 11. 2. 2022 činí 2,422 Kč, <http://www.cnb.cz/cs/financni-trhy/devizovy-trh/kurzy-devizoveho-trhu/kurzy-devizoveho-trhu/>.
- 4 Devizový kurz švédské koruny (SEK) ke dni 11. 2. 2022 činí 2,313 Kč, <http://www.cnb.cz/cs/financni-trhy/devizovy-trh/kurzy-devizoveho-trhu/kurzy-devizoveho-trhu/>.
- 5 MISSOC Database. [online]. [cit. 25. 12. 2021]. Dostupné z: <https://www.missoc.org/missoc-database/comparative-tables/results/>.
- 6 Nizozemí bylo autorkou zařazeno do modelu kontinentálního, a to z důvodu podobnosti systémů sociální ochrany rodin s dětmi a tím i větší konzistentnosti zde uváděných modelů.

Literatura:

- Anttonen, A., Sipilä, J. (1996). European Social Care Services: Is It Possible to Identify Models? *Journal of European Social Policy*. <http://esp.sagepub.com/content/6/2/87.full.pdf+html>
- Castles, F. (1993). *Families of Nations: Patterns of Public Policy in Western Democracies*. London: Dartmouth Publishing. ISBN 978-1855213456.
- Cousins, M. (2005). *European Welfare States: Comparative Perspectives*. London: SAGE Publications. ISBN 978-1412901734.
- Fekete, M. (2013). Skandinávský model státu blahobytu. Praha, 2013. Diplomová práce. Vysoká škola ekonomická v Praze, Fakulta mezinárodních vztahů. https://vskp.vse.cz/38633_skandinavsky_model_statu_blahobytu
- Försäkringskassan (2021a), údaje Švédské agentura sociálního pojištění, <https://www.forsakringskassan.se/english/parents/child-allowance>
- Försäkringskassan (2021a), údaje Švédské agentura sociálního pojištění, <https://www.forsakringskassan.se/english/parents/when-the-child-is-born/parental-benefit>
- Krebs, V. a kol. (2015). *Sociální politika*. Praha: Wolters Kluwer. ISBN: 978-80-7478-921-2.
- Kučařová, V. et al. (2020). Zpráva o rodině 2020. Praha: VÚPSV, v. v. i. http://praha.vupsv.cz/full-text/vz_477.pdf
- Kučařová, V. (2021). Proměny státní rodinné politiky od devadesátých let XX. století. In: Jochová, J. (ed.) a kol. (2021). *Rodina jako středobod života zdravé společnosti*. Praha: Společnost pro Svatováclavská studia, z. s. ISBN 978-80-908340-1-9, s. 23–34.
- Lammi-Taskula, J., Brandth, B., Duvander, A. Z., Gíslason, I. V., Eydal, G. B., Rostgaard, T. (2011). Parental leave, childcare and gender equality in the Nordic countries. Copenhagen: Nordic Council of Ministers, Copenhagen. ISBN 978-92-893-2278-2.
- Lisbon revisited – Finding a New Path to European Growth, (2004). The European Policy Centre. <https://www.euractiv.com/section/innovation-industry/opinion/lisbon-revisited-finding-a-new-path-to-european-growth/>
- Lister, R. (2009). A Nordic Nirvana? Gender, Citizenship and Social Justice in the Nordic Welfare States. Oxford University Press. <http://sp.oxfordjournals.org/content/16/2/242.full.pdf+html>
- MISSOC Database, (2021). <https://www.missoc.org/missoc-database/comparative-tables/results/>
- MPSV (2017). *Koncepce rodinné politiky 2017*. https://www.mpsv.cz/documents/20142/225508/Koncepce_rodinne_politiky.pdf/5d1efd93-3932-e2df-2da3-da30d5fa8253
- MPSV (2020). Základní ukazatele z oblasti práce a sociálního zabezpečení v České republice ve vývojových řadách a grafech. <https://www.mpsv.cz/documents/20142/975121/Z%C3%A1kladn%C3%AD+ukazatele+z+oblasti+pr%C3%A1ce+a+soci%C3%A1ln%C3%ADho+zabezpe%C4%8Den%C3%AD+v+%C4%8Cesk%C3%A9+republice+2019.pdf/45670084-5354-5a5d-9252-dbe55d025fdd>
- OECD (2011), *Doing Better for Families*, OECD Publishing. ISBN 978-92-64-09873-2. <http://dx.doi.org/10.17979/8264098732-en>
- OECD (2018), *OECD Employment Outlook 2018*, OECD Publishing, Paris. https://doi.org/10.1787/empl_outlook-2018-en
- OECD (2017), *The Pursuit of Gender Equality: An Uphill Battle*, OECD Publishing, Paris. <https://doi.org/10.1787/9789264281318-en>
- Sapir, A. (2005). *Globalisation and the Reform of European Social Models*. Background document for the presentation at ECOFIN Informal Meeting in Manchester. Brussels: Bruegel. <https://www.bing.com/newtabredir?url=https%3A%2F%2Fgraspe.eu%2FSapirPaper.pdf>
- Schubert, K., Hegelich, S., Bazant, U. (2009). *The Handbook of European Welfare Systems*. Abingdon: Routledge. ISBN 978-0415482752.
- Vostatek, J. (2021). Česká rodinná politika: Quo vadis?. Praha: Fórum sociální politiky, č. 3/2021. <https://www.vupsv.cz/2021/08/25/ceska-rodinna-politika-quo-vadis/>

JUDr. Dana Hobzová (hobzova.dana@seznam.cz) je studentkou doktorského studia na Katedře pracovního práva a práva sociálního zabezpečení, Právnícké fakulty Univerzity Karlovy (Department of Labour Law and Social Security Law, Faculty of Law, Charles University), nám. Curieových 901/7, 116 40 Praha 1, Česká republika. Zaměřuje se na rodinnou politiku s důrazem na sociální ochranu rodin s nezaopatřenými dětmi.

Sociologický časopis Czech Sociological Review

Vychází nové číslo 1/2022

„Integrace a transnacionalismus:
Rozdílné, nebo slučitelné sociální procesy?“

Z obsahu

Stati

Eveline Reisenauer: The Socialisation of Migrant Children in Transnational Settings

Luděk Jirka, Yana Leontiyeva: Transnacionalismus, integrace a identifikace: Diskuse o proměnlivosti a dynamice sociálních procesů na příkladu studentské migrace z Ukrajiny

Lucie Macková: Transnacionalismus a stálost návratu v arménské návratové migraci

Marie Jelinková, Ondřej Valenta: Pojetí integrace migrantů v ČR perspektivou analýzy podpory stanovených priorit

Knižní recenze a další

Sociologický časopis / Czech Sociological Review
Recenzovaný oborový vědecký časopis vydávaný
Sociologickým ústavem AV ČR, v. v. i.
Přináší zásadní stati rozvíjející českou sociologii.

Obsah časopisu je dostupný online na <https://sreview.soc.cas.cz>
Vychází 6x ročně (4x česky, 2x anglicky).
Cena jednoho výtisku je 85 Kč. Předplatné na rok je 510 Kč.
Předplatné zajišťuje SEND Předplatné s.r.o. <https://send.cz/>

Sociologický ústav
Akademie věd ČR

Sociologický ústav AV ČR, v. v. i.
Tiskové a ediční oddělení
Jiřská 1, 110 00 Praha 1
tel. 210 310 217
e-mail: casopis@soc.cas.cz

Sociologický časopis Czech Sociological Review

Ročník 58 (2022)
Číslo 1

1–22

MONOTEMATICKÉ ČÍSLO: INTEGRACE A TRANSNACIONALISMUS:
ROZDÍLNÉ, NEBO SLUČITELNÉ SOCIÁLNÍ PROCESY?

EVELINE REISENAUER: The Socialisation of Migrant Children in Transnational Settings

LUDĚK JIRKA, YANA LEONTIYEVA: Transnacionalismus, integrace a identifikace: Diskuse o proměnlivosti a dynamice sociálních procesů na příkladu studentské migrace z Ukrajiny

LUCIE MACKOVÁ: Transnacionalismus a stálost návratu v arménské návratové migraci

MARIE JELINKOVÁ, ONDŘEJ VALENTA: Pojetí integrace migrantů v ČR perspektivou analýzy podpory stanovených priorit